

Onze nijverheidskunstenaars, die naar betere vormen zochten voor al datgene wat de dagelijksche omgeving kan veraangemen, zij lieten hunne gedachten ook gaan over de „kunst aan den wand.” En al is het laatste woord in deze nog niet gesproken, en evenmin uitgemaakt (ik betwijfel of het ooit uitgemaakt zal worden), of een schilderij tegen de muur, als zijnde „een gat in den wand”, wel vereenigbaar is met onze tegenwoordige begrippen over woninginrichting, toch zijn er enkele dingen die naast louter versiering ook een praktisch nut hebben, dat hoe langer hoe meer op den achtergrond was geraakt. Zoo was de kalender, afgescheiden van haar individueel mooi of leelijk, ontwaard in een plaat, waar ergens, liefst zoo klein en zoo weinig mogelijk in het oog loopend, een blokje voor de dag- en maandaanwijzing was gehecht. Men begon echter in te zien, hoewel nog lang niet algemeen, dat de cijfers en dagen toch wel het voornaamste moesten zijn, en zij werden grooter en duidelijker, maar bleven bij de meeste kalenders toch een „noodzakelijk kwaad”, als ik het zoo eens noemen mag.

Alleen Rueter trachtte voor eenige jaren reeds zijn letter- en cijferblok met zijn schild tot één geheel te maken. Hier had men nu niet de plaat en den kalender, maar een ding dat uitsluitend kalender was en waarbij het aangename, in deze de lijn- en kleurversiering, met het nuttige was vereenigd. Bij dezen kalender heeft de bruikbaarheid steeds op den voorgrond gestaan en is de ornamentatie er als omheen gegroeid.

Ik heb Rueters werk eens vergeleken bij dat, wat in goede tijden onze volkskunst opleverde. Bij de gesneden boerenkar, het kunstig bestikte bruidskeursje, de versierde mangelp plank, het met koper beslagen pijpenfoudraal, bij al deze zaken is natuurlijkerwijs de bruikbaarheid de voornaamste factor geweest, maar het plezier in het werk was oorzaak, dat de

maker of maakster er iets meer aan deed dan wat strikt noodzakelijk was, dat er een element van schoonheid in kwam, waarvan de waarde afhing van de capaciteiten van hem in wiens handen het ding gegroeid was, maar waardoor het ding-van-gebruik toch tevens een genoeg voor het oog was geworden.

Zelfs de zekere nonchalance, die uitingen van volkskunst kenmerkt, zit in Rueters sierwerk. Hij hecht niet aan nauwkeurige spiraaltjes, aan strakke letters of cijfers, aan zuiver ronde cirkeltjes; het staat al op zijn plaats maar verder is het losjesweg neergeschreven, pretentieloos als de sliertjes en blaadjes op een Delftsch bord. En evenmin als bij dit, zal ons ook bij Rueters kalender die weinige preciesheid hinderen, vooral omdat wij duidelijk zien, dat het ornament een bijkomende zaak is en de totaalindruk, de verdeling in kleur (ditmaal zeer gelukkig door het bruin-rood der bladen en het zwart met oker van het schild), en niet het minst de bruikbaarheid, de voornaamste factoren zijn.

Rueters kalender is als zoodanig dan ook zeker de meest rationeële der telken jare verschijnende.

Van Hoytema die in den opzet van zijn kalender zich zelf reeds jarenlang getrouw blijft, beschouwt de zaak eenigszins anders. Bij hem zijn plaat en kalender vereenigd, bestaat er verband in kleur en lijn tusschen beide, maar toch is de plaat een geheel op zich zelfstaand ding gebleven, meer dus dan een verfraaing of omlijsting van het cijfervlak.

De cijfers zijn wel duidelijk en goed leesbaar, maar merkbaar is, dat de kalender voor Van Hoytema slechts een aanleiding was om zijn twaalf dierenlitho's te maken.

Liet Van Hoytema bij wijze van spreken zijn feitelijke kalender weg dan bleef de clou over, en liet Rueter zijn cijfers en letters weg, dan bleef er niets over of ten minste iets waar alle verband uit was

Afgescheiden nu van deze min of meer principieele kwestie, hoe een kalender opgevat moet worden, waarover de geleerden, gezien de bekroning der Almeloosche kalenderprijsvraag, het nog niet eens zijn, kunnen wij Van Hoytema's kalender waardeeren om wat hij